

hudobný život

ROČNÍK LIV

1-2

2022

3 €

hudobné **entrum**
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

Festival Next / 100 rokov Speváckeho zboru slovenských učiteľov / Pavol Krška /
Traditional Club Bratislava / Peter Adamov / koncerty, recenzie CD...

Peter Zagar

mimo očakávaní...

MELOS-ÉTOS 2022

CALL FOR CONCERTS / SCORES

Nadchádzajúci ročník medzinárodného festivalu súčasnej hudby **Melos-Étos 2022** s podtitulom **HOMMAGE** vzdá v časti programu hold zakladajúcim osobnostiam festivalu Melos-Étos (Berger, Bázlik, Zeljenka) a významným osobnostiam svetovej hudby 20. a 21. storočia, ktoré Bratislavu osobne navštívili (Messiaen, Ligeti, Cage, Górecki, Globokar, Türr, Penderecki, Krauze, Pärt, Gubajdulina, Reich, Saariaho...). V porovnateľnej miere chce predstaviť súčasnú domácu a svetovú tvorbu.

Festivalový výbor medzinárodného festivalu súčasnej hudby Melos-Étos 2022, ktorý sa uskutoční 8. 11.–17. 11. 2022, vypisuje pre **slovenských interpretov, telesá a skladateľov/skladateľky**

VÝZVU
na:

1) PREDKLADANIE KONCERTOV / CALL FOR CONCERTS PRE SLOVENSKÝCH INTERPRETOV / TELESÁ

v dvoch kategóriách:

Kategória A: sólisti

Kategória B: komorné kombinácie 2+ (duo, trio, kvarteto a väčšie obsadenia, vrátane zastúpenia vokálnych umelcov).

2) PREDKLADANIE SKLADIEB / CALL FOR SCORES PRE SLOVENSKÝCH SKLADATEĽOV / SKLADATEĽKY

Skladateľky/skladatelia môžu reflektovať tému **HOMMAGE** vo svojich dielach, nejde však o podmienku tejto výzvy.

Presné požiadavky oboch výziev sú dostupné na www.hc.sk. Prihlásené dramaturgie a diela zodpovedajúce požiadavkám výzvy musia byť **dodané v tlačenej, resp. elektronickej forme** na adresu Hudobného centra, Michalská 10, 815 36 Bratislava, resp. e-mail: melosetos@hc.sk **najneskôr do 28. 2. 2022.**

Festivalový výbor Melos-Étos si vyhradzuje právo výberu koncertov a diel do dramaturgie festivalu Melos-Étos 2022.

„Žiaden stav, aj ten najúbohejší, nie je definitívny... jedna vlna strieda druhú.“ Prvý úvodník tohto roku začnem záverom nášho hlavného rozhovoru so skladateľom **Petrom Zagárom**. Čerstvý šesťdesiatnik prináša v debata s Vladimírom Godárom a Jánom Klímom viacero podnetných postrehov. So životom vo vlnách i medzi nimi sme konfrontovaní už tretí rok a postupne sa učíme žiť nielen pomedzi ne, ale aj v momentoch, keď nás drsne unášajú ťažko odhadnúť kam. **Festival Next** sa síce medzičasom naučil dobre surfovať, no zdá sa, že sa aj tak nevie dočkať predsa len pokojnejších vôd. Zato keď má niekto sto rokov, ako **Spevácky zbor slovenských učiteľov**, vníma vzopätie rôznych vln ako dočasné...

Aká je úloha racionálneho v hudbe? Miera jeho akceptácie, splynutia s ním je individuálna. Peter Zagar odmieta kompozičný proces ako vyplňanie nejakej „tabuľky“. V rozhovore s **Markom Cicilianim** čítame o umelej inteligencii, ktorá dnes zdarne napodobuje jestvujúcu hudbu, no očakáva sa, že sa posunie aj ďalej k módu pripomínajúcej autonómnu tvorbu. **Peter Zajíček** vyzdvihuje racionálnu podstatu kontaktu interpreta s hudobným materiálom a jedným dychom dodáva, že pochybnosť ho robí šťastným, lebo ho núti premýšľať.

O vlnách vedia svoje interpreti i skladatelia. Hudobný jazyk, interpretačný štýl – oba podliehajú dobovým vlnám, predstavám o „pravde“ a niekedy aj diktátu doby či umeleckého prostredia. Pre Petra Zagara je podstatné nachádzanie vlastného jazyka a stotožnenia sa s ním, napriek predstavám a tlaku okolia. **Pavol Krška** sa svoj hudobný jazyk zdráha definovať a rozhovor so svojim žiakom Lukášom Borzíkom končí presvedčením, že najdôležitejšie je zostať čestným človekom. „Ak je niečo dobré, presadí sa to samo...“, akoby do dialógu z inej stránky časopisu opäť vstupoval Peter Zagar...

O neúprosných „vlnách“ vedia svoje aj tí, čo zažili vojnové drámy a utrpenie nacistického prenasledovania. Aktivitu hudobníkov v koncentračných táboroch druhej svetovej vojny na našich stránkach roky mapuje Agata Schindler, ktorá v tomto čísle komentuje pracovnú korešpondenciu medzi poľským spevákom **Aleksandrom Kulisiewiczom** a muzikologičkou **Máriou Potemrovou**.

To je len časť obsahu nášho dvojčísla, ktorým otvárame **54. ročník** časopisu Hudobný život. Aj počas neho vám chceme prinášať informácie, komentáre, hodnotenia, analýzy, pohľady do minulosti i nové podnety... Postavíme sa však celom aj jednej z vln, ktorej sa v oblasti vydávania časopisov nedá vyhnúť. V minulom roku sme spustili predaj elektronickej verzie časopisu v podobe PDF formátu a v tomto roku budeme pracovať na príprave plnohodnotnej online verzie Hudobného života, no so zachovaním tlačenej verzie časopisu pre predplatiteľov. Veríme, že rok 2023 a jubilejný 55. ročník už začneme v „režime OTP“: online, tlač a pdf.

Nech sa vám dobre číta...
Andrea SEREČINOVÁ

Koncerty

- 2 **Poloprázna Šeherezáda – Beethovenovská púť rozhlasových symfonikov**
R. Kolář – Z. Petrovičová Bystrická
- 3 **Ensemble Ricercata – Obyčajné slovo** J. Goč – J. Dekánková
- 4 **V žiari monitorov** T. Horkay
- 5 **...k jubileu Lýdie Urbančíkovej** S. Fecsková

Z organového kokpitu

- 5 **Ja a kráľ** M. Melcová

Osobnosť

- 6 **Umenie viesť a tvoriť (M. Lapšanský)** T. Ursínyová

V novej krajine

- 8 **Natália Lugovkina** L. Fordinálková

Hudba dnes

- 10 **NEXT 2021: Mágia chaosu** R. Kolář
- 13 **Umelá inteligencia...** E. Vozárová – F. Király

Kniha

- 16 **Myslieť a klásť otázky** V. Polakovičová

Auris interna

- 17 **Premeny utrpenia** J. Filip

Rozhovor

- 18 **Hudba zážitkov a zázrakov (P. Zagar)** V. Godár – J. Klíma

Stará hudba

- 26 **Taký bol rok 2021 s večnou hudbou (P. Zajíček)** A. Štefunko

Tvorba

- 28 **Za každých okolností zostať čestným človekom (P. Krška)** L. Borzík

Jubileum

- 30 **„Duch národa žije v piesni...“** E. Miškovičová

História

- 34 **V lágri som sa zamiloval do slovenskej ľudovej piesne** A. Schindler

Analýza

- 36 **F. Liszt: Kristus** T. Horkay

Jazz

- 42 **Nemáme šancu prežiť bez krásy (P. Adamov)** S. Počaji
- 47 **Basový archív...** J. Dekánková

Z dejín slovenskej populárnej hudby

- 44 **Traditional Club Bratislava** M. Jurčo

Recenzie

Poviedka

- 54 **Kalimba** V. Rozenbergová

Obsah 53. ročníka

Mesačník **Hudobný život**/január-február 2022 vychádza v **Hudobnom centre**, Michalská 10, 815 36 Bratislava, IČO 00 164 836
Zapísané v zozname periodické tlačie MK SR pod ev. číslom EV 3605/09
Redakcia: Šéfredaktorka: Andrea Serečinová (kontakt: andrea.serecinova@hc.sk, +421 220470420, 0905 643926), redaktori: Robert Kolář (robert.kolar@hc.sk), Jana Dekánková (jana.dekankova@hc.sk).
Externá redakčná spolupráca: Robert Bayer (robert.bayer@hc.sk)
Jazykové redaktorky: Zuzana Studená, Eva Planková
Výtvarná spolupráca: Róbert Szegény

Distribúcia a marketing: Patrik Sabo (tel: +421 220470460, fax: +421 220470421, distribucia@hc.sk) • **Adresa redakcie:** Michalská 10, 815 36 Bratislava 1, www.hc.sk/hudobny-zivot/ • **Grafický návrh:** Róbert Szegény, Peter Beňo • **Tlač:** ULTRA PRINT, s. r. o., Bratislava • **Rozširuje:** Slovenská pošta, a. s., Mediaprint-Kapa a súkromní distributéri • **Objednávky na predplatné** prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk • **Objednávky do zahraničia** vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P.O.BOX 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk • Objednávky na predplatné prijíma aj redakcia časopisu. Používanie novinových zásielok povolené RPPBA Pošta 12, dňa 23. 9. 1993, č. 102/03. • **Indexové číslo** 49215. ISSN 13 35-41 40 (tlačené vydanie), ISSN 2729-7586 (online, pdf verzia). • **Obálka:** P. Zagar (autor: R. Baranovič) • Názory a postoje vyjadrené v uverejnených textoch nie sú stanoviskom redakcie. Redakcia si vyhradzuje právo redakčne upravovať a skrátiť objednané i neobjednané rukopisy. Texty akceptujeme len v elektronickej podobe. • Vyhľadávať v dátach uverejnených v tomto čísle môžete na adrese www.siac.sk

Poloprázdna Šeherezáda

Spomínam si na dávnejšie argumenty dramaturgov, prečo do programu **Slovenskej filharmónie** nezahrnúť viac novšej či súčasnej hudby – prišlo by málo publika a filharmonici sú demotivovaní, keď musia hrať pred poloprázdnu sálou. Lenže časy sa dramaticky zmenili a keď sa v okamihoch krátkeho nádychu medzi deltou a omikronom 13. a 14. 1. otvorili brány bratislavskej Reduty aj pre verejnosť, filharmonici museli hrať pred maximálne 350 fyzicky prítomnými divákmi, hoci aj osvedčenú a populárnu klasiku. Spojenie Mendelssohnovej *Talianskej symfónie* so *Šeherezádou* Rímskeho-Korsakova na prvý pohľad pôsobí trochu nesúrodo, malo však svoju logiku vzhľadom na vzájomnú blízkosť tanečného rytmu ich záverečných častí. Ako to teda bolo s motiváciou orchestra v onen piatkový večer?

Prekvapivo nie až tak zle. Za dirigentský pult sa postavil **Oliver Dohnányi** a žoviálnu 1. časť Mendelssohnovej symfónie si vychutnal s patričným švihom aj noblesou, aká prináleží žiarivej nálade a zvukovej priazračnosti diela napísaného prakticky ešte pre klasicistický orchester. Miernu z neho vytŕčali iba trúbky, ktoré by sa v budúcnosti pri repertoári tejto epochy možno mohli vymeniť za repliky dobových nástrojov bez ventilov.

Prostredné dve časti inklinovali skôr k sfére vznešenej nudy, hoci by som to nepripisoval len na vrub interpretov; ozvláštniť hudbu, ktorej materiál balansuje na hranici trivialnosti tak, aby niečím výraznejšie oslovila aj dnes, nie je práve jednoduché. V tom vidím jedno z úskalí preferovania známej klasiky pred menej opočúvanými skladbami. Záverečné dravé *Saltarello*, jeden z poslucháčsky najatraktívnejších kúskov z autorovho pera, príjemne iskrilo, hoci za cenu občasných, takmer zanedbateľných tempových nesúladi medzi sláčikmi a drevami. Zvláštne však je (a konkrétne dôvody zatiaľ nedokážem formulovať), že pri všetkom nasadení a profesionálnom zvládnutí to nebola interpretácia, ktorá by ma vyslovne strhla.

V symfonickej suite *Šeherezáda* Nikolaja Rímskeho-Korsakova sa už orchester značne rozrástol a ten 55-ročný časový odstup od prvého diela na programe bol zreteľne počuteľný v prístupe skladateľa k orchestrácii. Čaro a nesmiernu výpovednú hodnotu orchestrálneho zvuku dokázali verne tlmočiť aj naši filharmonici, najmä v spoľahlivo vystavanej 1. časti. *Šeherezáda* ponúka nespočetné príležitosti individuálnym hráčom najmä spomedzi dychových nástrojov (samozrejme,

popri obligátnych sólových husliach a violončele), a dychári si ich nenechali ujsť. Sóna fagotu v 2. časti vyzneli takmer na hranici vyumelkovanosti, no zmysluplne a bez prekročenia hranice dobrého vkusu; krásnymi výkonmi sa prezentovali flauta, hobo, anglický roh aj klarinet, zvuk trúbok bol už bezpečne na svojom mieste, sebaisto zneli bojové povely 2. trombónu, dobre zvládnuté boli aj sólové vstupy lesného rohu, hoci sekciu ako celok postihlo niekoľko drobných kiksov a nepresností. Nepresnosti (v súhre a v koordinácii) sa nevyhli ani emocionálne nasýtenej 3. časti, hoci, naopak, v záverečnej časti, kde dirigent zvolil stratégiu náhlých tempových zmien na krátkych plochách, to v orchestri fungovalo prekvapivo dobre – aj pri neraz šibeničných tempách. Husľové sóla interpretoval koncertný majster **Jarolím Emmanuel Ružička**, no v daný piatkový večer akoby nemal svoj deň. Svoju partu chcel evidentne prepožičať individuálny charakter, zápasil však s intonáciou, najmä v samom závere, v skokoch cez dve oktávy a pri nekonečne držanom štvorčiarkovanom e, keď *Šeherezáde*, akoby už unavenej rozprávaním príbehov, chvíľami zlyhával hlas. Iste, mnohí sme boli radi, že môžeme filharmóniu opäť vidieť naživo, táto *Šeherezáda* sa však k tým pamätným zrejme nezaradí.

Robert KOLÁŘ

Beethovenovská púť rozhlasových symfonikov

Hudobno-filozofická cesta, ktorú na 5. abonentnom koncerte **Symfonického orchestra Slovenského rozhlasu** s dirigentom **Konstantinom Ilievským (21. 1.)** predstavoval výber Beethovenových diel, sa začala *Leonorou* č. 3 – príbehom, v ktorom svetlo nakoniec zvíťazí nad tmou. Dramatickú predohru dirigent uviedol v klasicistickom duchu a bez väčšieho náboja či „súboja“ kontrastov. Začiatok šťastí utrpel zvukovou nevyrovnanosťou jedného z dvojice fagotov, ako aj nedobrou intonáciou úvodnej frázy árie fagotu a klarinetov. Nesmelé nástupy v dychovej sekcii „zachraňovala“ flauta spolu s lesnými rohmi. Vzdialené volanie trúbky spoza organu však bolo vydareným dramaturgickým momentom; uspokojivo pôsobila stabilná sláčiková sekcia, ktorá svojou precíznosťou a úlohou hlavného nositeľa napätia triumfálne uzavrela dielo.

Po krátkej technickej prestávke sa hľadisko dočkalo hlavného hosťa večera, klaviristu a znalca Beethovena, ktorý dlhoročne objavuje citlivú a hlbavú stránku tohto skladateľa – **Ronald Brautigama**. *Klavírný koncert č. 3 c mol op. 37* ponúkol expozíciu, ktorá diskretným spôsobom pracovala s agresivitou a výbuchmi emócií. S odpoveďou dychovej frázy a príchodom druhej témy sa zvuk rozvinul a značne nabral

R. Brautigam (foto: M. Borggreve)

na silu. Pri prvom nástupe sólistu sa v sále zastavil čas. Znalosť diela z jeho hry doslova sršala, Brautigamov výkon zdobil nadhľad a noblesa. Jeho prítomnosťou akoby celý orchester ožil a úsmev dirigenta divákovi naznačil, že sa majú na čo tešiť. Najvznešenejším momentom bol

úvod 2. časti (*Largo*), ktorá predstavovala akoby pokojný most vedúci od prvej časti k rozbúrenému finále, kde mal Brautigam hlavné slovo. Jeho hra bola okrem bezchybnej techniky charakteristická interpretačným citom pre rovnováhu, ktorý by mohol niektorých poslucháčov zvyknutých na búrlivé až sentimentálne interpretácie Beethovena odradiť. Klavirista k nemu však pristúpil rozvážne a bez zbytočného páto-su, vstúpil do hĺbky, ktorú otvorený poslucháč iste mohol oceniť.

V druhej časti vyťažil Ilievsky z Beethovenovej *Pastorálnej symfónie* pocity radosti aj pokoja. Z pódia prúdila radosť a potešila tiež detailná práca s agogikou a dynamikou. Bolo to najlepšie interpretované dielo večera, v ktorom bola dychová sekcia už plne konsolidovaná. Spev „tria vtákov“ (flauty, hoboja a klarinetu) bol vrcholom vo vlnitej a nežnej 2. časti, pri ktorom si viacerí diváci potajomky vytiahli mobilné telefóny a snažili sa čosi z čarovného momentu zachytiť... Vidiecky tanec nasledujúcej časti spočiatku pôsobil trochu ťažkopádne, no rozvinul sa do hry plnej jasných akcentov a pestrých farieb. Nečakaná *Búrka* priniesla explóziu zvuku a tento kontrast dodal ešte väčšiu posvätnosť záveru symfónie. Ten bol charakteristický sladkým nádychom a chvíľami aj grandióznosťou úžasu nad prírodou, ktorá sa po búrke prebúdzala a po ktorej duša konečne našla pokoj.

Zuzana PETROVIČOVÁ BYSTRICKÁ

Text vznikol v rámci Akadémie Hudobného života

Ensemble Ricercata

Na začiatku obdobia, ktoré pre celú hudobnú obec znamenalo obnovenie lockdownu a masívne rušenie či odkladanie väčšiny podujatí, bol záverečný koncert 8. ročníka cyklu Ensemble Ricercata takpovediac „živou vodou“. Kompromis v podobe online prenosu sa vyplatil. Kvalita zvuku neutrpla a poslucháči zo všetkých kútov krajiny si týmto spôsobom mohli vychutnať na jednej strane pestrý, no zároveň dramaturgicky pevne zomknutý komorný program. Moderátor a autor jednej z premiérových uvedených skladieb, Tomáš Boroš, otvoril podujatie a prenechal hudobné slovo klaviristovi **Ivanovi Šillerovi**. Umelecký vedúci **Ensemble Ricercata** v prvej polovici koncertu zahrál dnes už legendárnu klavírnú suitu Juraja Beneša *Old Boys Anthology*, ktorou

chytiť kontrastnosť expresívnych klastrov *Prelúdia* i melancholickú polohu *Balady*. Úprimná radosť zo života, ktorú Beneš obsiahol v časti *Impromptu*, štýlovo imitujúcej skladby Jozefa Malovca, sa odzrkadlila aj v tvári interpreta. Obzvlášť si vychutnal pasáže, ktoré pripomínajú prvky improvizácie. Spolu s poslucháčmi sa pousmial aj pri citácii melódie známej skladby *Pre Elišku* v časti *Reminiscencie*, odkazujúcej na Juraja Hatrika. Už ustálené hráčske sebavedomie v kombinácii s dobrým výrazom sa pretavilo do efektného predvedenia *Air* v štýle Ivana Paríka a *Pochodu*, ktorý asociuje kompozičné vyjadrovanie Ilju Zeljenku. Technicky náročné dramatické pasáže v 7. časti na počesť Jozefa Sixtu (*Canone*) prinavrátili klaviristovi nervozitu. Vysporiadal sa s ňou v na-

M. Lejava diriguje svoje kvinteto inšpirované Mozartom (foto: T. Dubosi)

skladateľ ilustroval osobný vzťah k svojim generačným súputníkom na poli hudobnej kompozície. Dojem z úvodných častí suity, *Prelúdia* a *Balady*, reprezentujúcich kompozičné myslenie Mira Bázlika a Tadeáša Salvu, do istej miery poznačila úvodná nervozita klaviristu. Ivan Šiller však vďaka skvelému pochopeniu notového materiálu dokázal za-

sledujúcej *Berceuse* zrkadliacej štýl Ladislava Kupkoviča. V posledných dvoch častiach *Echo* a *Postludium*, kompozične napodobňujúcich jazyk avantgardistov Petra Kolmana a Romana Bergera, veľmi efektívne vybudoval mohutnú, závažnú, no tiež krehkú štruktúru. So záverečnou gratuláciou a konštatovaním skvelého výkonu od moderátora Tomáša Boroša sme

ako poslucháči od obrazoviek mohli iba súhlasiť. Druhá polovica koncertu odštartovala po technickej prestávke trojčastovým *Kvintetom pre klavír, hoboj, klarinet, lesný roh a fagot Es dur KV 452 W. A. Mozarta*. Vďaka absolútnej kontrole skúsených muzikantov plynul hudobný tok pragmaticky, bez nadmerného entuziazmu a sústredený na výraz, ktorý tejto vzdušnej skladbe náleží. Zásluhou sebaistého výkonu **Daniely Varínskej**, ktorá spoza klavíra presne udávala tep, sa hráči na dychových nástrojoch mohli zamerať na jemnú farebnosť a zachytiť čo najpresnejšie ducha viedenského klasicizmu. Inšpiráciu Mozartovou hudbou a aj konkrétne *Kvintetom Es dur* deklaroval autor nasledujúcej skladby využitím rovnakej tóniny, nástrojového obsadenia aj podtitulom *illuminato dal grande Amadeo. Quintettino tenero* Mariána Lejavu je však rôznorodou zmesou viacerých vplyvov. Prvá časť dýcha Ligetiho *Musicou ricercata*, prostredná poetikou skladateľov druhej viedenskej školy a Christiana Wolffa, v tretej je možné započuť ozveny Kurta a Ivesa. Napriek zložitosti faktúry, hudobnému prekáraniu sa nástrojov v disonantných polohách a celkovo technicky náročným partom zvládol súbor pod taktovkou samotného autora skladby predviesť výbornú súhru. Dramaturgický „trojlístok“ druhej polovice koncertu doplnilo nové dielo Tomáša Boroša s názvom *Radio Rhapsody* pre klavír, dychové kvinteto a rozhlasovú nahrávku, napísané pri príležitosti blížiaceho sa 50. výročia Rádia Devín. Po skladbe Mariána Lejavu priniesla Borošova kompozícia svojou experimentálnou povahou vítaný kontrast na záver koncertu. Autor použil zvukovú nahrávku vyskladanú z fragmentov svojich vlastných relácií, hudobných úryvkov a rôznych dopĺňajúcich zvukových elementov. Hudobníci na pódiu ju v reálnom čase „komentovali“ hudbou, ale aj dupotom nôh či vyslovovaním vlastných mien. Skladba síce zaujala v prvom rade svojím konceptom a originalitou, zvukový produkt bol však vďaka príspevku improvizujúcich hráčov atmosférický a nemenej pôsobivý.

Jakub GOČ

Obyčajné slovo

Zamýšľam sa nad čoraz väčšou obľubou v používaní prídavných mien pred menom propagovaného umelca. Akoby už nestačilo uviesť meno dotyčného ako záruku kvality. Akoby už bola úroveň všeobecného vzdelania taká nízka, že ku každému a k všetkému treba dodať nejakú pečatľivosť – geniálny, famózný, ikonický, fenomenálny, taký či onaký virtuóz... Akoby sme bez tohto „puncu kvality“ už ani nevedeli, s kým máme tú česť. Otázkou však je, či skutočne máme toľko „fenomenálnych“ géniov, ako nám to rôzne médiá, autori a promotéri predkladajú. Prečo nevidím slovo fenomenálny pri Mozartovi či Beethovenovi? Ó, áno, oni to

nepotrebujú, každý predsa vie, že fenomenálni boli... Sledujem upútavku v mienkotvornej televízii na reláciu o financiách, ktorá bohorovne tvrdí, že istý F. J. so svojou svetelnou šou je fenomenálny huslista. Jemne mi zabehne, lebo veď, čo je v telke, je svätá pravda. A stokrát zopakovaná lož... Rozmýšľam, kedy som naposledy dostala tlačovú správu o koncerte či novom CD alebo aj recenzii koncertu bez týchto prehnaných prívlastkov, ktoré majú s realitou často tak málo spoločné. Fenomenálnosť na mňa vyskakuje spoza každého rohu, až som si na ňu zvykla natoľko, že jej hodnotu podvedome vnímam na úrovni priemernosti. Z „fenoméno“ som unavená, už neohúria.

Stačí zájsť 60 kilometrov západne do inej metropoly a pocítiť, že sa hráme na niečo na tom našom malom provinčnom piesočku, mimoriadne zosilnie. Vytvorili sme si bublinu, v ktorej glorifikujeme aj priemerných. A pritom sú medzi nami tí skutočne výnimoční a fenomenálni. Len by sa dali spočítať na prstoch dvoch rúk. Preto dezorientuje, keď si prečítam recenziu na radový koncert slovenskej koncertnej sezóny (česť výnimkám) a po nej recenzii so skutočne výnimočným výkonom výnimočného umelca v zahraničí, a v oboch čítam tie isté hodnotiace slová. Trochu viac realizmu, schopnosti a ochoty porovnávať sa so svetom by nám určite pomohlo. Nielen v novom roku...

Jana DEKÁNKOVÁ

Vo veku 80 rokov **zomrel 7. 1.** popredný tenorista operetnej a muzikálovej scény **Ladislav Miškovič**. Po štúdiu spevu na Konzervatóriu v Bratislave sa stal sólistom Spevohry divadla Nová scéna, kde pôsobil vyše 30 rokov až do jej zrušenia. Divákovi utkvie v pamäti kvalitnými speváckymi výkonmi a schopnosťou presvedčivo stvárniť nielen zábavné, ale aj zložité a dramatické charaktery. Vo vydavateľstve Opus nahral LP platne operetnej tvorby, venoval sa režijnej činnosti a dlhoročne pôsobil ako autor v Rozhlasovom kabarete Rádia Patria.

(MK SR, red)

Vo veku 66 rokov **zomrel** hudobný skladateľ a pedagóg **Juraj Filas**. Jeho tvorba je uznávaná v zahraničí a nadväzuje na európsku hudobnú tradíciu klasicizmu a romantizmu. K jeho významným úspechom patrilo získanie

J. Filas (foto: archív)

ceny Jacobs-Suchard za televíznu operu *Memento mori* (1989), ako aj uvedenie rekviev *Oratio Spei* v newyorskej Carnegie Hall.

(HC)

Metropolitná opera privítala v rámci Zeffirelliho inscenácie Pucciniho *Bohémy* talentovanejšieho slovenského operného speváka pôsobiaceho momentálne na doskách Viedenskej štátnej opery. **Peter Kellner** debutoval s postavou Collina **9. 1.** po boku Lucasa Meachema, Charlesa Castronova, Alexandra B. Elliota a Marie Agresty. Kritika vyzdvihla najmä jeho emotívny spevák a herecky prejav v lamente 4. dejstva, *Vecchia zimarra senti*.

(red)

Začiatkom januára sa novým **generálnym riaditeľom Slovenskej filharmónie** stal **Marián Turner**. Verejný konkurz sa konal 15. 12. minulého roka, výberovú komisiu tvorili Matúš Bieščad, Kateřina Kalistová, Marie Kučerová, Petra Gondžurová, Juraj Bubnáš, Martin Ruman, Andrej Šuba a Vladimír Godár.

(SF, red)

V žiari monitorov

Potešilo, že začiatkom nového roka 2022 odišiel Veľký Zlý Logdan, no aj tak stihol znemožniť osobnú účasť na celej plejáde adventných, vianočných a novoročných koncertov tisíciam potenciálnych návštevníkov. Neostávalo nič iné, než zapnúť počítač či televízor, dívať sa na obrazovku a počúvať viac alebo menej kvalitné reproduktory.

Prvé zastavenie: Adventný koncert Slovenského komorného orchestra (5. 12.) s populárnou kombináciou Mozart (Symfónia g mol) a Schubert (5. symfónia). Nápad hrať bez dirigenta také závažné skladby nepovažujem za šťastný, svedčí skôr o značnom sebavedomí a chýbajúcej kritickosti; absentovala totiž osobnosť, ktorá by interpretované diela patrične vystavala, lepšie by koordinovala nástrojové sekcie, možno by sa postarala aj o homogénnejší zvuk a lepšiu

nočný koncert (16. 12.), kde zneli Vivaldiho Dvojkoncert a Dvořákova Šiesta symfónia. Bývalý šéfdirigent ŠfK Zbyněk Müller, ako aj obaja koncertní majstri Mézes a Potokár presvedčili o svojich kvalitách a v ich interpretačnom výkone by som musel hľadať lupou niečo pochybné či nedostatočné.

Osobitnou kategóriou sú novoročné koncerty, ktoré využívajú ľahší repertoár populárnej klasičky a ako také sa ani nezvyknú veľmi recenzovať. Keďže sme však v prvých hodinách nového roka mali možnosť sledovať koncerty z Viedne, Budapešti, Prahy, Bratislavy i z Košíc, je tu namieste stručné porovnanie. Po prvé, všade okrem Slovenska tlieskali prítomní poslucháči: to je smutná vizitka pandemického chaosu u nás. Daniel Barenboim vo Viedni nesklamal, jeho skalopev-

ná a citlivá ruka sa postarala o fantastický novoročný štart. Veľmi sa mi páčilo, že v jednej Ziehrerovej skladbe si Viedenski filharmonici aj s chuťou zaspievali a zapískali; inak boli na programe zväčša málo známe dielka. V Budapešti Ádám Medveczky trochu odflákol stavebno-výrazovú stránku interpretácie. Maďari si novoročný repertoár zostavili čiastočne z diel maďarských autorov (Erkel, Liszt, Bartók), operetnú a straussovskú klasiku ignorovali. Naopak, Česká filharmónia pod vedením Manfreda Honecka akoby konkurovala Viedenčanom a hoci ich

Nový šéfdirigent ŠfK R. Jindra (foto: archív)

prácu s detailom. Hoci tempá neboli nevhodne rýchle, aj tak vznikol pomerne uponáhľaný a povrchný dojem – samozrejme, ak zohľadňujeme tie najvyššie parametre. O päť dní (10. 12.) znel v Redute opäť Mozart, tentoraz sa pod taktovkou šéfdirigenta Daniela Raiskina predstavil ruský klavirista Andrey Gugin, ktorý hral pri pohľade na elektronickú čítačku Klavírny koncert A dur KV 488. Samotný fakt prítomnosti notového zápisu vyvoláva otázky. Pianista sa evidentne vyžíval vo svojej technickej dokonalosti, hoci mu miestami chýbalo viac poézie, čo však vyvážil v Beethovenovej Zborovej fantázii, ktorá mu asi viac sadla.

Logdan prinútil aj našich filharmonikov z Košíc, aby občas svoje výkony prenášali cez internet, dokonca v priamom prenose! Považujem za povinnosť spomenúť veľmi pekný a vydarený via-

Johann Strauss nebol až taký pružný a ohybný, postarali sa o efektívnu vizuálnu „podívanú“. Lehárovským operetným piesňam dodali zasa nezvyčajnú šírku a hĺbku. Slovenská filharmónia sa spolu so Slovenským filharmonickým zborom pod sebaistou taktovkou Petra Valentoviča postarala o dvojhodinový program: Verdi, Kálmán, Lehár a ešte mnoho iného... Potešili ma najmä viaceré operetné úryvky z diel Gejzu Dusika, ktoré svedčia o jeho nespochybniteľných kompozičných kvalitách. V Košiciach bola zas príjemným spretrením novoročného menu suita z Bernsteinovej West Side Story (dirigoval nový šéfdirigent Robert Jindra).

Čo dodať na záver? Tešíme sa na bezlogdanový rok 2022, plný príjemných umeleckých zážitkov. Aj v žiari monitorov...

Tamás HORKAY